

[Morten Lange.]

er stadig og stærkt inde i den offentlige debat, en afklaring er mere påkrævet end nogen sinde. Flertallets synspunkter i den i foråret afgivne kommissionsbetænkning er kun for meget beskedne lapperier at regne og kommer ikke nær på den faktiske praksis, der er knæsat i flere af vore nabolande. De omkringsiggribende „abortrejser“ er en dyr og besværlig foranstaltning, selv om de må betegnes som mere tilfredsstillende end den illegale aborts usikre vej. Men ingen af disse nødvendige foranstaltninger er tålelige i et retssamfund. Befolkningen har for længst taget afgørelsen af sagen i egen hånd. Der må nu være al grund til ved en lovændring som den her forelagte at placere ansvaret, menneskeligt og etisk, hos den, der har det direkte menneskelige ansvar.

Jeg skal anbefale lovforslaget til tingets hurtige og velvillige behandling.

Ordføreren for forslagsstillerne (Kaj Andresen): Herved tillader jeg mig for det høje ting at fremsætte *forslag til lov om ændring i lov om boligbyggeri*.

Under den behandling af lov om boligbyggeri, som i sidste samling fandt sted i forbindelse med saneringsloven, var det centrale emne spørgsmålet om rammen for igangsættelsen af almennyttigt, rentesikret boligbyggeri.

En forøgelse af den hidtidige ramme må ses såvel i sammenhæng med saneringen som med den almindelige udvikling på boligmarkedet.

Det er socialdemokratiets opfattelse, at alene saneringen i de kommende år må forudsætte et erstatningsbyggeri af et omfang på 3.000-4.000 boliger pr. år, og derfor slår efter vor opfattelse de 1.000 ekstra sociale boliger, der skabtes lovhjemmel for i fjor, ikke til.

Den almindelige udvikling på boligmarkedet understreger, at det derudover er nødvendigt at øge kvotaen for det rationelle, almennyttige boligbyggeri, hvis vi ikke skal løbe ind i en periode med stigende bolig-mangel.

De tanker, der fra regeringsside er givet udtryk for om stramning af boligbyggeriets lånevilkår, kan kun medføre nedgang i det samlede byggeri.

Ved at øge det sociale byggeris kvota vil man dels kunne hindre denne nedgang og

dels fremme det rationelle, langtidsplanlagte byggeri, som er den mest effektive metode til på lang sigt at skaffe flest mulige boliger til den billigste pris.

Det må vel også være synspunkter af denne art, der lå bag det fra regeringspartierne i fjor fremsatte underhåndsforslag om at gennemføre en gradvis forhøjelse af kvotaen fra 12.000 til 15.000 boliger pr. år. Socialdemokratiet finder det derfor nødvendigt på ny at fremsætte forslaget om en gradvis forhøjelse af den sociale kvota til 18.000 lejligheder årligt.

Den første sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om optagelse af statslån i udlandet.

(Lovforslaget (nr. 23) findes i tillæg A. sp. 313, fremsættelsen i tidenden sp. 126).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Lysholt Hansen: For mig at se er dette lovforslag et klart udtryk for, at regeringen erkender, at dens økonomiske politik med hensyn til den valutariske og rentemæssige udvikling er slået fejl. Regeringen skal ikke have bebrejdelser af mig for, at man erkender sine fejl; det er menneskeligt at fejle, og det er oven i købet prisværdigt at erkende det.

Derimod synes jeg nok, at regeringen bar sig letsindigt ad, da man i de første 8 måneder af 1968 lod diskontoen falde 3 gange med $\frac{1}{2}$ pct. fra $7\frac{1}{2}$ pct. til 6 pct. og fastholdt denne rente i de følgende måneder frem til marts 1969. Det var yderst letsindigt, fordi det internationale renteniveau fra oktober 1968 steg i et sådant tempo, at renten i december 1968 var kommet op over den rente, man i danske pengeinstitutter skulle betale af kassekreditter.

Denne ændring i renteforholdene burde have været advarsel nok for en regering med så mange kloge hoveder og økonomiske eksperter, som der er i den siddende regering. Men i stedet for at imødegå faren for, at importører og eksportører skulle omlægge deres sædvanlige betalingsmønster og gå over til at finansiere deres udenrigsomsætning her i landet og undlade at optage de sædvanlige forretningskreditter i udlandet,

[Lysholt Hansen.]

animerede regeringen tværtimod erhvervslivet til at foretage denne omlægning af betalings-sædvane. I tiden fra september 1968 lod man nemlig i de følgende 8 måneder Nationalbanken opkøbe obligationer for over 4 milliarder kr. for, samtidig med ophævelsen af obligationsrationeringen, kunstigt at holde diskontoen nede. Nationalbankens opkøb betød en så voldsom pengeudpumpning, at kapitalmarkedet fik netop den likvidetsforøgelse og dermed den mulighed for udlån, der skulle til, for at alle, der beskæftiger sig med udenrigshandel, kunne få del i muligheden for spekulation i valutauroen.

Resultatet udeblev som bekendt heller ikke. I kraft af omlægningen af betalingsvanerne i udenrigshandelen og fordi regeringen sørgede for, at der var penge nok at låne af til denne omlægning, strømmede pengene i stigende tempo ud af valutakassen, så at vi alene i første kvartal af 1969 mistede 700 mill. kr. i fremmed valuta. Følgen blev, som alle ved, at Nationalbanken ved udgangen af marts satte diskontoen op til 7 pct. Det hjalp desværre ikke, for i april opstod forventningerne om en forestående revaluering af D-marken, og så tog spekulationen yderligere fart, alt mens regeringen lod tingene flyde og intet foretog sig for at hindre en hurtig overflytning af penge til Vesttyskland. Valutabet blev som følge heraf i april på 675 mill. kr. Det vil sige, at i løbet af 4 måneder lykkedes det at halvere landets valutabeholdning. Og i løbet af de første dage af maj skete der en ny halvering, så vi er kommet ned på en valutabeholdning på ca. 700 mill. kr. I løbet af godt 1 år lykkedes det altså regeringen at formøble næsten hele den valutabeholdning på ca. 3 milliarder kr., man havde overtaget fra den tidligere regering.

Allerede under første behandling af finansloven den 11. december 1968 gjorde jeg i kraftige vendinger finansministeren opmærksom på den risiko, der lå i Nationalbankens store obligationsopkøb, men hverken finansministeren eller økonomiministeren ville lytte til disse advarsler. Resultatet blev altså, at Nationalbanken i maj måtte sætte diskontoen op til 9 pct., og at handelsministeren måtte forbyde forudbetaling af

import og forbyde fremskyndelse af betaling af gæld til udlandet, ligesom det blev påbudt at udnytte kreditmulighederne fuldt ud. Det vil sige, at vor såkaldte liberale regering måtte pålægge meget skrappe restriktioner på grund af sin fejlslagne politik. Og den måtte yderligere for at styrke landets valutastilling trække på lånemuligheder i Den internationale Valutafond og optage nye lån i Vesttyskland.

Jeg tror, finansministeren vil give mig ret i, at dette hændelsesforløb er udtryk for, at regeringen prøvede at bryde med et af de fundamentale principper i dansk økonomi. Det er jo blevet statsministerens yndlingsord, når en ting ikke længere står helt klart, at nu er det det fundamentale, det drejer sig om. Og her er det altså et af de fundamentale økonomiske problemer, man har prøvet at bryde med, nemlig at et land som Danmark med sin store udenrigshandel ikke kan gennemføre en rentepolitik, der undlader at tage hensyn til den politik, der føres i udlandet.

Inden for blot et år har regeringen med det lovforslag, vi her behandler, 3 gange søgt bemyndigelse til optagelse af udenlandske lån på henholdsvis 500 mill. kr., yderligere 500 mill. kr. og nu altså 1 milliard kr. Det vil sige udenlandske lån på 2 milliarder kr. inden for et års tid.

Når jeg nu tænker tilbage på, hvorledes venstre og konservative handlede, da Poul Hansen i 1963 søgte bemyndigelse til optagelse af to udenlandske lån på hver 500 mill. kr., hvoraf det ene endda skulle anvendes til investering bl. a. i elværker og det andet til styrkelse af vore valutareserver, kunne det i dag være fristende for mig, som de to partier gjorde ved behandlingen af Poul Hansens sidste låneandragende, at sige, at vi på grund af manglende tillid til regeringen ville stemme imod lovforslaget. Men jeg kan altså berolige finansministeren med, at vi ikke agter at bære os så letsindigt ad, som hans parti og i øvrigt han selv gjorde i 1963. Jeg tror såmænd, at finansministeren udmærket husker, med hvilke skarpe ord han da fordømte optagelse af udenlandske lån til styrkelse af vor valutabalance. Og husker finansministeren det ikke, skal jeg i anden omgang gerne læse op af ministerens tale ved den lejlighed, hvor han var ordfører for sit parti.

[Lysholt Hansen.]

Jeg vil gerne sige, vi undlader at tage samme stilling, fordi vi ved, at en styrkelse af vor nuværende valutabeholdning er nødvendig for at kunne stå imod nye anslag mod valutabeholdningen. Der skal ikke ret meget til, før vi på dette felt kan komme i en tvangssituation, hvor alternativet vil være enten en devaluering eller en meget omfattende arbejdsløshed.

Vi er altså på forhånd positive over for at levere vort bidrag til, at regeringen ikke kommer i en sådan tvangssituation, at man ødelægger produktion, beskæftigelse og levestandard for at redde vort samhandelsforhold til udlandet. Vi beklager, at regeringen ved sine handlinger, henholdsvis mangel på handling, har bragt landet i en sådan klemme, at vi har den højeste diskonto i Europa og også højere diskonto end i alle de andre lande, vi handler med. Milliardlånet her er for mig at se et forsøg på at bringe os ud af den klemme, og vi har vel lov at håbe, at forsøget, hvis det lykkes, også har chance for at medføre en sænkning af diskontoen.

Spørgsmålet er imidlertid, om vor kreditværdighed i udlandet ikke efterhånden er så flosset, at vi får vanskeligt ved at kunne optage lån af den størrelse, 1 milliard kr., der her er tale om. Det vil vi gerne drøfte med finansministeren under arbejdet med lovforslaget i finansudvalget. Ligeledes vil vi gerne drøfte, om regeringen og Nationalbanken har en så hurtig og løbende kontrol med bl. a. pengeinstitutternes udlån, at man er i stand til at gribe ind betids og så hurtigt, at de udenlandske lån, der forhåbentlig kan optages efter denne lov, ikke bliver anvendt til finansiering af en ny valutaudstrømning af spekulationsmæssige årsager. Endelig vil vi gerne drøfte, om det ikke i stedet for lån er muligt at opnå yderligere trækingsrettigheder i udlandet ud over dem, ministeren omtaler i sin fremsættelsestale, så man kan spare renteudgiften af lånene.

Men vi er altså positivt indstillet. Som situationen er, må vi sige, at denne låntagning i udlandet umiddelbart betragtet er fornuftig, selv om vi naturligvis hellere havde set, at låntagningen, der nu skal søges bragt til udførelse, var blevet anvendt til investering i produktiv virksomhed, der

gav større produktion, større rigdom, dermed også større mulighed for at betale afdragene.

Sluttelig vil jeg gerne have lov at sige, at nu håber jeg ikke, at ministeren står op her og fortæller, at det er udlandets skyld det hele. For jeg synes, at det ved denne lejlighed skal siges, at der er andre lande, der har formået at holde deres diskonto på et helt andet niveau, betydeligt lavere, langt under det halve af vort, og alligevel holde orden i deres ting. Fejlen var, at regeringen pumpede penge ud, således at man gav los for den spekulation, som vi har været vidne til.

Jørgen Jensen: Hr. Lysholt Hansens tale her danner næsten en fortsættelse af åbningsdebatten, hvor vi i torsdags og i fredags meget ihærdigt diskuterede også de økonomisk-politiske problemer. Jeg synes ikke, der er nogen særlig grund til her i dag at gå nærmere ind herpå. Det er min overbevisning, at i den givne situation ville enhver finansminister fremsætte et forslag, der meget nærmede sig det, som den højtærede finansminister rent faktisk har fremsat, og som vi behandler i dag. Det glædede mig da også, at hr. Lysholt Hansen sluttede med at sige, at det var et fornuftigt forslag.

Jeg har i øvrigt kun nogle få bemærkninger i anledning af lovforslaget. I en tid, hvor der næsten konstant er en meget nærliggende fare for valutarisk uro ude omkring — og dette berører jo også vort eget land — er det en simpel nødvendighed, at Danmark råder over en tilstrækkelig stor valutalikviditet. Jeg ser gerne denne likviditet udvidet mest muligt i form af trækingsrettigheder, og det tvivler jeg da heller ikke om at regeringen vil sørge for at den bliver, men hvis disse trækingsrettigheder ikke yderligere kan udvides, er vi nødt til at basere likviditeten på udenlandsk långivning eller en bemyndigelse til at optage udenlandske lån. Vore valutareserver er for tiden kun af bekedent omfang, og vi har mistet mange hundrede millioner kroner i år ikke mindst som følge af den spekulation, der foregik på de internationale valutamarkeder i maj i år. Det er herefter klogt at styrke vore reserver.

Finansministeren har i bemærkningerne

[Jørgen Jensen.]

til sit lovforslag nærmere redegjort for de faktiske forhold i forbindelse hermed, og disse tal og forhold skal jeg ikke omtale nærmere her. Jeg lægger vægt på, at det ikke er meningen straks at optage nye udenlandske lån, men at formålet er at have muligheder for at værne om vor valutastilling, hvis ny uro skulle opstå på de internationale markeder, eller hvis det i øvrigt findes påkrævet. Her spiller udviklingen på det internationale kapitalmarked naturligvis en betydelig rolle.

I øvrigt mener jeg, at det må være en selvfølge, at Danmarks Nationalbank er indforstået med det foreliggende lovforslags indhold.

Jeg skal herefter blot til slut på det konservative folkepartis vegne tilsige lovforslaget en hurtig og velvillig behandling i finansudvalget.

Damsgaard: Begrundelserne for den nye låneramme, som den højtærede finansminister har fremsat forslag om, er tre, ja, der er nok flere, men jeg vil nævne tre.

For det første, at der nu kun resterer lånemuligheder på ca. 106 mill. kr. efter den bemyndigelse, finansministeren fik ved loven af 29. marts i år. For det andet, at de samlede udgifter til tilbagebetaling og forrentning af statens og anden offentlig udenlandsk gæld vil være stærkt stigende, i år ca. 538 mill. kr., og for det tredje — og vigtigste — betydningen af, at Danmark har en betydelig valutalikviditet til imødegåelse af kortsigtede udsving i betalingerne til udlandet.

De første 6 måneder af indeværende år har jo været præget af megen uro og ustabilitet på de internationale valutamarkeder, hvilket som bekendt og som allerede nævnt også har berørt Danmark og nok så kraftigt understreger dette krav om valutalikviditet. Selv om den danske industrieksport er vokset stærkt i den forløbne del af 1969, er det jo ikke anderledes, end at der fortsat er et stort underskud på vor betalingsbalance med udlandet. Den højtærede finansminister oplyser i lovforslagets bemærkninger, at den samlede korte forretningsgæld til udlandet er på ca. 8 milliarder kr., og alene det, at forholdene kunne tilskynde til en hurtigere indfrielse af denne gæld, kan

svække den danske valutalikviditet væsentligt.

Jeg kan i øvrigt tilslutte mig den argumentation, den højtærede finansminister har givet i den skriftlige fremsættelse af lovforslaget, og kan på venstres vegne anbefale, at lovforslaget gennemføres.

Grethe Phillip: Jeg finder det nødvendigt, at vi i den nuværende situation giver staten mulighed for at optage langfristede lån af den foreslåede størrelse. Situationen, som vi så den i maj, hvor det i løbet af nogle ganske få dage og uger sivede stærkt ud af valutakassen, var jo et mene tekel på væggen, som vi bliver nødt til at tage hensyn til.

Jeg er ikke ganske enig med hr. Lysholt Hansen i hans udlægning af årsagerne til det, der skete i begyndelsen af maj måned. Jeg tror ikke, der er en så nær og umiddelbar forbindelse og en så udelukkende forbindelse med afskaffelsen af obligationsrationeringen. Det står for mig, som om det nærmere var en omlægning af sædvaner med hensyn til tilbagebetaling af kortfristede lån, en omlægning, der var forårsaget af, at man regnede med en revaluering af den tyske mark.

På kort sigt har vi brug for disse lån-optagelser, men jeg vil også mene, at vi i hvert fald indtil videre har brug for at holde vort renteniveau i overkanten af, hvad vi finder ude på det internationale marked. Det har naturligvis en hel del uheldige konsekvenser, men det er formodentlig nødvendigt at hensyn til valutaisituationen.

På lang sigt er der andre ting, vi må overveje. Hele problemstillingen bundet jo i nogen grad i det voksende underskud på betalingsbalancen, og det er i virkeligheden betalingsbalancen, der er afgørende for, om vi kan klare situationen på længere sigt.

Den oversigt, vi har fået i bemærkningerne, om størrelsen af de afdrag og renter, vi har forpligtet os til i de kommende år, er jo ikke særlig lystelig. Jeg håber altså, at man snarest tager fat på de mere grundlæggende problemer, men kan i øvrigt give tilslutning til det lovforslag om en lånebemyndigelse, der ligger her på bordet.

Aksel Larsen: Det vil være for let og formentlig også for billigt at benytte den givne anledning til at sanke gloende statslån på

[Aksel Larsen.]

finansministerens mere eller mindre syndige hoved. Det er jo rigtigt — det ved vi alle sammen — at når den foregående regering ville have bemyndigelse til at optage statslån, meldte oppositionspartierne sig og var enten vrangvillige eller direkte modstandere og sagde, at det var skandaløst yderligere at gældsætte dette land. Det er noget, vi alle sammen ved. Men nu er de kommet i regering, og så har de skiftet mening, og det er allerede noget, og så er det næsten befriende at konstatere, at det tidligere regeringsparti, som nu er oppositionsparti, ikke har foretaget en tilsvarende drejning på 180°. Det er villigt til også under denne regering at stemme for optagelse af et statslån.

Det ser jo meget godt ud, men jeg kan alligevel ikke undlade at bemærke, at ifølge fremsættelsestalen beregner regeringen, at der også i fremtiden vil være et valutapolitisk behov for optagelse af langfristede offentlige lån i udlandet. Det vil sige, at regeringen dog må have sådan en vis mening om, hvordan det på ikke så ganske kort sigt vil gå med vor handelsbalance og valutabalance. Det er dog interessant at få at vide.

Nå, vi vil i hvert tilfælde ikke modsætte os, at man optager et lån til styrkelse af valutaen, men vi vil på den anden side også gerne vide lidt mere om, hvad det skal bruges til. Naturligvis, det skal i almindelighed bruges til at styrke valutabeholdningen, men det kunne da godt være, at regeringen var i stand til at sige noget mere konkret. Vi anser det for yderst forsvarligt at låne i udlandet, hvis det drejer sig om at udvide, forbedre eller forstærke produktionen herhjemme, hvis det drejer sig om virkelig produktive formål, sådan at det kommer igen med smør på. Det håber vi også vil være tilfældet, hvis dette lån eller disse lån bliver optaget; det er i hvert fald vort grundsynspunkt. Man skal jo ikke bare låne for at låne. Man kan godt låne for at have en valutareserve, men det kunne da godt være, regeringen var i stand til at give lidt flere oplysninger f. eks. under lovforslagets behandling i finansudvalget.

Regeringen kunne måske også benytte lejligheden til at give lidt oplysninger, som vi ikke fik i foråret, om, hvad der var begrundelsen for regeringens panikforanstaltning

med at forhøje diskontoen til 9 pct. Det var et svind i valutakassen, det ved vi godt, men jeg kan tænke mig, at regeringen må være i stand til at fortælle noget mere konkret om, hvori det svind manifesterede sig, om det var noget, man vidste var midlertidigt, og, hvis man vidste, det var midlertidigt, hvorfor man så skulle gribe til panikforanstaltninger. Jeg henstiller, at regeringen giver de oplysninger, den måtte være i besiddelse af, i hvert fald under udvalgsbehandlingen.

Ja, hermed har jeg kun én ting endnu at bemærke. Der står i fremsættelsestalen:

„I det seneste år er det udenlandske renteniveau, navnlig på det kortfristede marked, imidlertid steget stærkt i forhold til det danske renteniveau, hvorved den hidtidige finansieringsform for udenrigshandelen er blevet mindre fordelagtig.“

Jeg troede, det var noget, regeringen gerne ville have. Da man forhøjede diskontoen i foråret, sagde man udtrykkeligt fra regeringens side: desværre har den omstændighed, at renten er så lav i Danmark, ført til, at man ikke ønsker at have penge stående i Danmark. Man ønsker at have dem stående i udlandet for at få en højere rente.

Men nu kommer regeringen minsandten og siger: Nu har vi fået forholdet vendt om, nu kan det betale sig at trække penge hjem. Og så er den gal, så nu må vi altså låne nogle offentlige penge.

Ja, jeg konstaterer kun, at der er en sådan mærkelig modsigelse mellem de begrundelser, man kommer med fra regeringens side, men det skal ikke gøre os mere vrangvillige over for et i øvrigt fornuftigt statslån i udlandet, så det tror jeg nok vi vil gå ind for.

(Kort bemærkning).

Grethe Phillip: Jeg husker, at hr. Aksel Larsen under en tidligere drøftelse af et statslån havde en bemærkning om, at de nuværende regeringspartier tidligere havde været imod optagelse af statslån. Dengang påtalte jeg det ikke, men nu falder der en tilsvarende bemærkning fra hr. Aksel Larsens side. Jeg har siddet herinde siden 1960, og jeg husker ikke, at det radikale venstre under drøftelserne her om bemyndigelse til

[Grethe Philip.]

statslån er gået imod det. Det er muligt jeg husker forkert, men i så fald vil jeg bede hr. Aksel Larsen direkte påvise, hvornår det er sket.

(Kort bemærkning).

Aksel Larsen: Det gør jeg skam heller ikke. Jeg ved da godt, at det radikale venstre ikke gik imod, men måske lagde fru Grethe Philip mærke til, at jeg talte om, at jeg ikke ville sanke gloende statslån på finansministerens syndige hoved. Adressen var altså ikke til at tage fejl af.

Sigsgaard: Jeg skal ikke tage afstand fra lovforslaget her, men beklage, at valutaspekulationen er en så stor fare, og at man åbenbart fortsat vil tillade den at være en så stor fare, at staten for at gardere sig må optage store udenlandske lån.

I finansministerens fremsættelsestale erkendes det klart, at valutaspekulationen i foråret var af et betænkelig stort omfang. Dengang satte Nationalbanken ind med forskellige restriktioner, men disse restriktioner kom jo desværre alt for sent. Jeg vil gerne støtte ønsket om, at det udvalg, hvortil lovforslaget henvises, undersøger, hvordan disse restriktioner fra maj har fungeret, om de stadig fungerer, og om de er tilstrækkelige. Det sidste kan man have sine tvivl om. Jeg synes også, at udvalget bør overveje, hvordan valutaspekulationen kan undgås eller stærkt begrænses; som bekendt er det jo bedre at forebygge end at helbrede.

Til sidst skal jeg lige minde om, at regeringen på et spørgsmål fra mig — jeg tror, det var handelsministeren, jeg spurgte — lovede at foretage en undersøgelse af, hvad der egentlig foregik i maj, og forelægge denne undersøgelses resultat for folketinget. Jeg vil i den anledning bede finansministeren om at oplyse, hvis det er muligt sådan på stående fod, hvordan det går med denne undersøgelse, og om dens resultat eventuelt kan foreligge, inden udvalget afslutter sit arbejde; sådan at udvalget kan tage undersøgelsens resultat med i sine overvejelser.

Finansministeren (Poul Møller): Må jeg først have lov til at takke samtlige ordførere for den venlige indstilling, man har over for lovforslagets konklusion. Præmisserne, man

anvendte for at nå frem til denne konklusion, var jo lidt forskellige og var ikke lige venlige over for regeringen og slet ikke måske over for den siddende finansminister.

Jeg vil gerne først sige, at staten skal jo ikke låne disse penge for at bruge dem til statshusholdningen. Det er jo den første misforståelse, der opstår omkring bemyndigelse til optagelse af statslån, at man tror, at staten ikke kan få sine penge til at slå til. Jeg vil gerne give tingets medlemmer nogle oplysninger om, hvordan statens gæld har bevæget sig fra ultimo september 1968 til ultimo september 1969.

Vor indenlandske obligationsgæld er i dette sidste år faldet fra 3.822 mill. kr. til 3.553 mill. kr. Statens forhold til vor egen bank, Nationalbanken, har fra september i fjor, hvor vi havde et tilgodehavende på 245 mill. kr., ændret sig således, at staten nu har et samlet tilgodehavende på 1.554 mill. kr. Den indenlandske gæld er samlet faldet fra 3.985 mill. kr. til 2.487 mill. kr. eller med ca. 1.500 mill. kr. igennem det sidste år. Heroverfor står den stigning i den udenlandske statsgæld, som er omtalt her i debatten. Den er i årets løb steget fra 1.810 mill. kr. til 2.964 mill. kr., således at den samlede statsgæld i løbet af året er faldet fra 5.795 mill. kr. til 5.451 mill. kr. Jeg tror, det kan være rigtigt at gøre opmærksom herpå ved denne debat, hvor man jo ellers let kan få fornemmelsen af, at regeringen lever på gæld og på lån; den lever altså for at afdrage på gæld og på lån og nedbringe statsgæld.

Jeg vil også gerne sige i anledning af nogle bemærkninger, der er faldet fra de ærede ordføreres side, at vi ikke står over for konkrete lånetilbud. Formålet med denne lovgivning er alene at sikre, at vi kan skaffe os et valutaværn i påkommende tilfælde. Men vi vil også gerne igennem denne lovgivning kunne udnytte fordelagtige lånetilbud, når de foreligger, og mens de foreligger. Det er jo således, at der ikke er alt for lang tid til at handle i, når der foreligger en situation, hvor der er penge, der måske er lidt billigere, end de har været i det sidste års tid, og så må det være vor opgave at søge at udnytte markedsfordelen, når den er der.

Det er tilsyneladende et stort beløb, 1 milliard kr. — ja, det er et stort beløb. Men

[Finansministeren.]

det må vel også ses i forhold til den kolossale stigning i nationalproduktet, som har fundet sted. Det er jo i dag kun 1 pct. af landets nationalindkomst, der her er tale om at vi skal kunne låne i udlandet for at sikre os et valutaværn. Formålet er dernæst at konvertere en del af den store løse gæld, vi har erhvervet i det sidste års tid, til en fast gæld, således at vi ikke står over for under valutauro, at der trækkes for at betale løs gæld til et land, hvis valutakurs er usikker for fremtiden.

Fru Grethe Philip rejste spørgsmålet om de mere grundlæggende problemer i dansk økonomi, og jeg kan her helt henvise til statsministerens åbningstale og den åbningsdebat, vi havde i sidste uge. Det er regeringens bestemte hensigt at nå frem til en bedre løsning på de grundlæggende problemer, end vi har haft tidligere. Men jeg vil dog ikke hermed skabe det håb eller den forventning hos nogen, at betalingsbalanceunderskuddet på 2.000 mill. kr. forsvinder fra det ene år til det andet. Det må man ikke forvente. Vort betalingsbalanceunderskud vil blive meget betydeligt i indeværende år, og kun hvis man fører en politik, som er langt strammere end den, som folketinget hidtil har givet tilslutning til, vil der være udsigt til at få dette hurtigt væk. Hvis vi ikke skal kvæle initiativet og beskæftigelsesmulighederne i landet, må vi derfor på anden måde dække os ind over for de løbende underskud, og det er bl. a. for at sikre valutareservens størrelse, at vi ønsker at optage lån.

Hr. Aksel Larsen var inde på, at han ville foretrække, at dette lån skulle bruges til produktive formål. Men er det nu ikke et produktivt formål at sikre valutareserven? Er det ikke simpelt hen for Danmark en ganske enkel nødvendighed for overhovedet at opretholde produktionen i landet, at der stadig væk er midler til rådighed til import af varer: råvarer, maskiner o. lign., som er nødvendige for produktionen? Er det ikke det mest produktive formål, man egentlig kan tænke sig, at sikre, at valutalikviditeten er i orden? Jeg tror det i og for sig. Vi kan drille hinanden, og vi kan ærte hinanden med, hvad den sagde dengang og dengang osv., men jeg var alligevel glad for den tilbageholdenhed, hr. Lysholt Hansen ud-

viste i den henseende, og jeg var glad for, at hr. Aksel Larsens gløder ikke blev lagt på mit hoved; det siger jeg naturligvis tak for.

Hr. Sigsgaard gjorde nogle bemærkninger om valutaspækulation, og nu er det jo altid således, at hvis man sætter ordet spekulation bag et eller andet, så får det en stærkt odios klang. Men jeg vil dog gerne sige her, at spekulation er vel i og for sig i denne henseende kun det forholdsvis fornuftige, at mennesker, der skylder penge til et land, hvis valuta forventes at blive revalueret, altså opskrevet i værdi, sørger for at betale, inden denne opskrivning finder sted, og at de, hvis de har betalingsmidler dertil, anvender disse til det. Det er vel i og for sig ikke noget, man kan kalde spekulation, altså i odios forstand, at folk, der skyldte penge f. eks. til Vesttyskland, som jo mange importører og producenter gjorde det her i foråret, prøvede at betale denne gæld, inden D-marken eventuelt blev opskrevet.

Til hr. Sigsgaard vil jeg endelig sige, at jeg skal rykke handelsministeren for den undersøgelse, han har lovet. Jeg ved, den er sat i gang, og jeg skal bringe hr. Sigsgaards ønske videre til handelsministeren. Jeg vil da gerne til sidst igen sige samtlige ærede ordførere tak for den velvillige behandling.

Lysholt Hansen: Jeg vil gerne sige finansministeren tak, fordi han ved ikke at svare på spørgsmålet, om regeringens valuta- og rentepolitik var slået fejl, bekræftede, at det er dette forslag udtryk for. Det skal vi ikke ærte og drille hinanden mere med. Tværtimod, formålet må være nu at nå det resultat at få orden også i den side af landets økonomi.

Så kan jeg kun glæde mig over, at fru Grethe Philip står op og vasker sine hænder heroppe. Det kunne fru Grethe Philip med rette. Nu vil det glæde mig at høre, om også de to øvrige partiordførere kan stå op og rense sig lige så pænt for deres totale stemmen imod, da vi under samme vilkår stillede forslag om optagelse af statslån til imødegæelse af valutavanskeligheder. Jeg tror, de vil få lidt svært ved det; jeg skal endda ikke citere, for jeg er sikker på, at de begge har læst den ordførertale, der blev holdt op til to gange sidste år; det er ikke morsom læsning, når man i dag skal gå ind for et

[Lysholt Hansen.]

forslag som dette. Jeg foretrækker, at der er en linje på disse felter i den politik, man anlægger.

Som jeg sagde før, skal jeg ikke drille finansministeren med, hvad han har sagt før. Men jeg kan ikke undlade at sige, at den tale, finansministeren nu holdt om, at det ikke var staten, der skulle låne disse penge for at bruge dem til statshusholdningen, og hvad der i øvrigt blev tilføjet, nøjagtig, næsten ordret, var den tale, afdøde minister Poul Hansen holdt som finansminister. Da gjorde den ikke voldsomt indtryk på den nuværende finansminister, der holdt en meget skarp tale — ja, som jeg sagde, jeg skal undlade at citere, men jeg kan da sige til ministeren, at hvis han ikke skulle kunne huske det, kan han finde det i spalte 6032 i Folketingstidende for 1962-63 — hvori fordømmelsen var meget, meget voldsom.

Lad mig dernæst sige til fru Grethe Philip, der ikke deler min opfattelse af den nære sammenhæng mellem obligationsrationeringens ophævelse med deraf følgende pengeudpumpning og udviklingen af vor valutabalace, at jeg tror nu, at der er en meget, meget nøje sammenhæng, og det tror jeg også regeringen er blevet klar over. Hvis den virkelig havde været klar over sammenhængen i tide — og det er sådan set det, vi bebrejder den at den ikke var — ville regeringen have gjort det, den gjorde for sent, nemlig indført de restriktioner, man indførte med hensyn til valutaen. Det er da givet, at hvis der ikke på pengemarkedet havde været penge at låne til at spekulere med, bl. a. ved at forudbetale gæld og låne penge herhjemme til at betale de varer for, man havde købt i udlandet, ville der i hvert fald have været en betydelig del af dansk erhvervsliv, der ikke kunne have deltaget i spekulationen. Men det var netop denne pengeudpumpning på de 4 milliarder kr. gennem obligationsrationeringens ophævelse, der gjorde, at det blev muligt også for dem, der ikke selv

havde kapital nok, at få deres del af spekulationsgevinsten.

Jeg skal sluttelig kun sige, at jeg da så udmærket forstår, at hr. Jørgen Jensen ikke ønsker at optage en økonomisk diskussion i dag, og jeg skal også helt undlade at spørge om, sådan som hr. Jørgen Jensen tidligere gjorde det som ordfører for sit parti, hvad Nationalbanken siger. Jeg husker den spøg, vi havde dengang med Nationalbankens udtalelser. Det år, hvor den passede i éns kram, brugte man den imod regeringen, og når den passede i regeringens kram, så duede den ikke. Men vi anbefaler lovforslaget.

Jørgen Jensen: Jeg vil da gerne deltage i den almindelige håndvask og erkende, at mit parti også med mig som ordfører i 1960'erne af og til har kunnet anbefale finansministerielle forslag om optagelse af statslån og i andre tilfælde ikke har kunnet gøre det. Det har været ganske afhængigt af den konkrete økonomiske situation.

(Kort bemærkning).

Lysholt Hansen: Da jeg kun har taletid til en kort bemærkning, skal jeg nøjes med at bede hr. Jørgen Jensen om lige at konkretisere, hvorved situationen i 1963, da man stemte imod, adskilte sig fra den nuværende situation. Jeg er overbevist om, at hr. Jørgen Jensen ikke hos den nuværende finansminister overheadet vil kunne finde støtte for, at der er sket sådanne ændringer, at situationen nu er værre end i 1963; dengang var vor valutabeholdning i øvrigt større i forhold til nationalproduktet, end den er på nuværende tidspunkt.

(Kort bemærkning).

Jørgen Jensen: Til hr. Lysholt Hansen vil jeg gerne sige, at 1963 jo er 6 år siden, og der sker meget i vort dynamiske samfund, også på valutamarkederne. Jeg erindrer i hvert fald ikke, at der dengang var en nær

[Jørgen Jensen.]

så kraftig bevægelse på valutamarkederne, som der har vist sig både i 1968 og i 1969.

Grethe Philip: Det vedrører spørgsmålet om obligationsrationeringens afvikling og dens indflydelse på, vi kan vel kalde det krisen i maj. Jeg er stadig væk af den opfattelse, at det, der satte ind i disse uger, og som var det helt afgørende, var ændringen i betalingsvaner; det var ikke afviklingen af obligationsrationeringen, der var årsagen til denne kritesituation.

(Kort bemærkning).

Lysholt Hansen: Det glæder mig, at fru Grethe Philip og jeg kan finde hinanden, for det var lige nøjagtig det, fru Grethe Philip nu sagde, som jeg sagde i mine indledende bemærkninger — men det kan være svært at høre nede ved ordførerbordet. Jeg sagde udtrykkelig, at det var spekulationen i D-marken i maj måned sammen med andre vanskeligheder, renteforskellene, der var årsagen til, at der kom spekulation i gang. Men årsagen til, at den kunne gennemføres, var, at man havde pumpet penge ud på markedet, så også de, der ikke selv havde kapital, kunne gå hen og låne af de 4 milliarder kr., man havde pumpet ud ved obligationsrationeringens ophævelse, ved Nationalbankens opkøb i de måneder. Jeg tror nok, at enhver ekspert vil erkende åbent, at det virkelig var en spekulation i D-markens revaluering, der var tale om, men der blev altså via regeringen mulighed for at udnytte situationen.

Finansministeren (Poul Møller): Ja, jeg skal ikke blande mig i de korte bemærkninger, men når hr. Lysholt Hansen siger, at man bruger Nationalbankens opfattelse, når den er samstemmende med ens egen opfattelse — man bruger den, når den passer i ens kram, tror jeg han sagde — og ellers ikke bruger den, så vil jeg sige, at sådan har vi det vist alle sammen. Det tror jeg er en ganske almindelig polemisk og debatmæssig kunst; man tager det stof, man kan anvende til forsvar for sine synspunkter, og lader det ligge, som ikke passer ind i dem. Det tror jeg også hr. Lysholt Hansen ville gøre.

Men så vil jeg gerne takke hr. Lysholt Hansen ikke blot for den stilling, han tager, og den konsekvens, der er i hans partis standpunkt, men også fordi han sammenlignede mig med Poul Hansen. Det er jeg meget glad for, for jeg har altid betragtet Poul Hansen som en af de fineste og mest noble politikere, vi har haft her i tinget i de sidste ti år.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden: Efter de faldne udtalelser foreslår jeg, at lovforslaget henvises til finansudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om ændring af lov om totalisatorspil.

(Lovforslaget (nr. 22) findes i tillæg A. sp. 319, fremsættelsen i tidenden sp. 125).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Ove Hansen: Jeg har kun få bemærkninger at gøre til lovforslaget her. Jeg finder det rimeligt og fornuftigt på grund af den nye kommunestruktur, der bliver gældende fra 1. april 1970. Jeg anser det for nødvendigt, at der foretages den forandring, som finansministeren nu stiller forslag om. Jeg kan tiltræde det. Jeg kan godt se, at der er en enkelt købstad, nemlig Århus, der vil få et provenutab herved, men til gengæld må man jo sige, at den nye Århus amtskommune så får pengene i stedet for.

Men der var et andet spørgsmål, jeg gerne ville stille finansministeren: var det ikke værd for finansministeren at overveje, om der ikke for indtægter ved totalisatorspil skulle gælde lignende regler som på andre områder, f. eks. for klasselotteriet, for tipping, hvor der ikke skal svares afgift af et minimumsbeløb, medens der af gevinster over et vist minimumsbeløb skal svares en fast afgift? Var det ikke rimeligt, at man gjorde det samme ved totalisatorspil? Jeg